

แนวทางการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

THE GUIDELINES OF HISTORICAL AND CULTURAL TOURISM
IN THOEN DISTRICT, LAMPANG PROVINCE

พระอธิการมงคล กุนธิ*

Phra Adikarn Mongkol Kunthi

จิรศักดิ์ ปันลำ**

Jeerasak Punlam

สมจันทร์ ศรีปรัชยานนท์**

Somchan Sripraschayanon

Corresponding Author Email: sartsirin@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง 3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือ ได้แก่ การศึกษาข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 24 ด้วยวิธีเจาะจง และวิเคราะห์ข้อมูลและข้อมูลด้วยการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นบ่งบอกประวัติศาสตร์และความเชื่อท้องถิ่นที่มีความโดดเด่นจากอำนาจเข้ามาปกครองหัวเมืองล้านนา และความเชื่อตามตำนานการเสวยพระชาติเป็นพระโคตมพุทธเจ้าที่มีต่อวัดเวียง วัดอุมลอง และวัดดอยป่าตาล ฯลฯ ที่ได้บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้าจนเป็นยึดถือและปฏิบัติเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีจนถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเกิดจากความเชื่อทางศาสนา ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ที่สามารถจำแนกออกได้ 5 มิติ ได้แก่ 1) มิติทางด้านความเชื่อ 2) มิติทางด้านประวัติศาสตร์ 3) มิติทางด้านพิธีกรรมและศาสนา 4) มิติทางด้านศิลปกรรม และ 5) มิติทางด้านวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น จากการหล่อหลอมวิถีการอยู่ร่วมกันทั้งทางด้านภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นจนเป็นอัตลักษณ์ที่เกิดจากมรดกทางปัญญาของชุมชน แนวทางการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ได้แก่ 1) การรักษอัตลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น 2) การสนับสนุนด้านงบประมาณ 3) การมีส่วนร่วม การระดมความเห็น การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน 4) การจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้และสร้างสรรค์ 5) ผลิตภัณฑ์ OTOP ชุมชน และ 6) การประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยวที่ดีที่สุดในปัจจุบัน

คำสำคัญ: แนวทาง, การท่องเที่ยว, ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

ABSTRACT

The objective of this research were: 1) To study historical and cultural Tourism in Thoen district, Lampang province; 2) To analyses the relation and tourist route of historical and cultural

* หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

** มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

Tourism in Thoen district, Lampang province; and 3) to present the development ways of historical and cultural Tourism in Thoen district, Lampang province. The study employed a qualitative research approach. The research instruments were conducted by studying documents and in-depth interviews with 24 key informants by specific method and analyze data and content by writing description.

The result of this research found that: The historical and local culture tourism indicates the history and local beliefs that are distinguished by the power to rule the Lanna districts. The beliefs according to the legend of Boddhisattva as Phra Kho Usuparat towards Wat Wiang, Wat Umlong and Wat Doipatan, etc., that contained the relics of the Lord Buddha that was adopted and practiced as a tradition until the present time. The relationship between historical and cultural tourism is due to religious beliefs, history and cultures with various relationships that can be classified into 5 dimensions including: 1) Dimension of belief; 2) historical dimensions; 3) Ritual and religious dimensions; 4) Dimension of art; and 5) Dimensions of local culture and traditions: it has shaped the way of coexistence both in the local language and culture to the identity resulting from the intellectual heritage of the community. The guidelines for the development of historical and cultural tourism include: 1) Preserving local identity and culture; 2) Budget support; 3) Participation; 4) Tourism management for learning and creativity; 5) Community OTOP products; and 6) Advertisement. It can make the most of tourism today.

Keywords: Guidelines, Tourism, History and culture

บทนำ

ปัจจุบันธุรกิจการท่องเที่ยวมีบทบาทและความสำคัญต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของโลก ซึ่งการท่องเที่ยวได้เจริญเติบโตจนกลายมาเป็นสินค้าหลักในระบบการค้าระหว่างประเทศอย่างรวดเร็ว เป็นกิจกรรมในการพักผ่อนหย่อนใจหรือรูปแบบนันทนาการอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่ว่าง โดยมีการเดินทางที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อพักผ่อนคลายเครียดในชีวิตประจำวัน และตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น อีกทั้งเป็นกระบวนการพัฒนาค้นในแง่การเรียนรู้สร้างสมประสบการณ์และวิสัยทัศน์จากการเดินทางท่องเที่ยว (สุคติ ชิดชอบ, 2548) รวมถึงเป็นการเข้าใจและเรียนรู้ถึงวัฒนธรรม

ชุมชน โดยคำนึงผลกระทบที่จะเกิดต่อบุคคล วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์จากการท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรมในการสร้างรายได้และกลยุทธ์การพัฒนาประเทศ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาทางด้านภูมิปัญญา การมีความคิดในการรังสรรค์และสร้างสรรค์ เคารพต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศักดิ์ศรีและวิถีชีวิตท้องถิ่น และเป็นการเรียนรู้ชุมชน ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นจากปัจจัยกระตุ้นทางวัฒนธรรม ตลอดจนความเชื่อทางศาสนา ได้จำแนกการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมออกเป็น 4 ประการ ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการศึกษา รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่า ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของทรัพยากร วัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ

2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการปลูก สร้าง จิตสำนึกของคนในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความ รักหวงแหน รักษา และดึงดูดชุมชนท้องถิ่นเข้ามา มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของ ตนด้วย และได้รับประโยชน์ตอบแทนจากการ ท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ

3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้ความรู้ แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความเข้าใจใน วัฒนธรรมและได้รับความเพลิดเพลิน พร้อม ทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

4. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการเคารพ วัฒนธรรมของเพื่อนบ้านหรือของชุมชนอื่น รวมทั้งเคารพในวัฒนธรรม ศักดิ์ศรีและผู้คน ของตนเองด้วย (ซูเกียรติ นพเกตุ, 2549)

การท่องเที่ยวศาสนสถานหรือวัดและ ชุมชนเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดย การท่องเที่ยวชมโบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อได้รับความ สนุกสนานเพลิดเพลิน อีกทั้งยังศึกษาความ เชื่อถือ พิธีกรรมต่าง ๆ และมีความเข้าใจ วัฒนธรรมใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็มี จิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมทาง วัฒนธรรม

การท่องเที่ยวในจังหวัดลำปางจาก ข้อมูลสถิติ พ.ศ. 2561 พบว่า รายได้รวมของ จังหวัดลำปางจำนวน 497.40 ล้านบาท แบ่งเป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ 81.36 ล้านบาท และรายได้จากนักท่องเที่ยว ต่างชาติ 416.05 ล้านบาท และมีที่พัก ได้แก่

โรงแรม 1,963 ห้อง รีสอร์ท 773 ห้อง เกสต์ เฮาส์ 75 ห้อง โฮมสเตย์ 21 แห่ง ซึ่ง นักท่องเที่ยวทั้งหมดโดยรวม 1,216,149 คน (+34.43%) แบ่งเป็น จำนวนนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ 107,739 คน (+32.09%)

อำเภอเถิน ถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยว เชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีวัดเวียง เป็นจุดศูนย์กลาง อำเภอเถินพงศาวดารโบราณ ของท้องถิ่นเรียกว่าเมือง “อิงขมบถรัฐ” เล่า กันว่ากำแพงเมืองและเขตเมืองได้พังจมแม่น้ำ วัง ทำให้สมัยหลังลงมา มีการสร้างเวียงใหม่อีก สองแห่ง คือ เวียงป้อมและเวียงเป้ง ในสมัย เจ้าฝั้นเป็นเจ้าเมืองครองเมืองเถิน และเจ้า หาญผู้ น้องครองเมืองลำปาง คือราว พ.ศ. 1922 จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้เวียงเถิน กลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่ ตั้งเรียงรายอยู่ทาง ฝั่งตะวันตกของลำน้ำวัง แต่ปัจจุบันหลักฐาน ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเมืองเถินได้ เลื่อนหายไป ในชุมชนและสังคม ทำให้ผู้วิจัยมี ความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการท่องเที่ยว เชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง เพื่อเป็นการศึกษาเชิง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของอำเภอเถิน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรมเพื่อ ส่งเสริมและพัฒนาทาง ประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวเพื่อให้เป็นที่ ประจักษ์ชัดแก่สาธารณชนทั้งหลายได้เรียนรู้ และเข้าใจถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรมเมืองเถินให้ยั่งยืนในสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการท่องเที่ยวเชิง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นในอำเภอ เถิน จังหวัดลำปาง

2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

1. วิธีการวิจัย เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยได้มีการรวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ประวัติศาสตร์อำเภอเถิน และแนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมฯฯ ตลอดจนบริบทของวัดที่เป็นเส้นทางท่องเที่ยวของอำเภอเถิน และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำเสนอแนวทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

2. พื้นที่การวิจัย การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาพื้นที่จากความสัมพันธ์เชิงประวัติศาสตร์ ความเชื่อท้องถิ่น และมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นในอำเภอเถิน จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ 1) วัดอุมลอง ตำบลล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง 2) วัดเวียง ตำบลล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง และ 3) วัดดอยปาดาล ตำบลเถินบุรี อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก 24 รูป/คน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม จากกลุ่มบุคคลที่มีสำคัญทางด้านศาสนสถาน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยว

เชิงวัฒนธรรมในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ได้แก่ 1) กลุ่มพระสังฆาธิการ จำนวน 4 รูป 2) หน่วยงานวัฒนธรรมและปราชญ์ท้องถิ่น จำนวน 5 คน 3) แกนนำชุมชน จำนวน 3 คน 4) องค์กรปกครองท้องถิ่น จำนวน 3 คน และ 5) ประชาชน/ชุมชนในพื้นที่ อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

4. เครื่องมือการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาด้วยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การนำเสนอแนวทางการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ดังนี้

5.1 เป็นการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แนวคิดการมีส่วนร่วม บริบทชุมชน บทความ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

5.2 คัดเลือกเป้าหมายแต่ละพื้นที่แบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มพระสงฆ์ หน่วยงานวัฒนธรรมและปราชญ์ท้องถิ่น แกนนำชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น ประชาชน/ชุมชนในพื้นที่อำเภอเถิน

5.3 การขอหนังสือจากวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อนำลงไปขอความร่วมมือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5.4 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางการพัฒนา

ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
อำเภอเถิน จังหวัดลำปางต่อไป

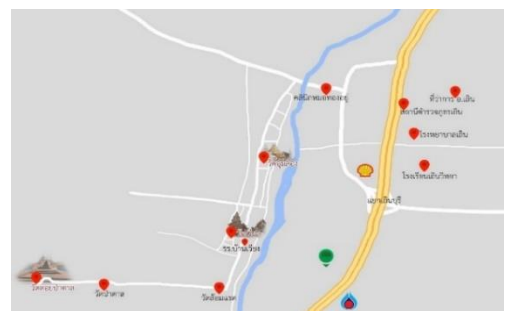
5.5 การสรุปองค์ความรู้จากการวิจัย
และเผยแพร่บทความวิจัยและจัดทำรายงาน
เล่มสมบูรณ์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้มีการ
วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูล
เชิงเอกสาร คณะผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์
เนื้อหา (Content Analysis) จากเอกสาร งาน
วิชาการเกี่ยวกับทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการ
ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
ท้องถิ่น ประวัติศาสตร์อำเภอเถิน และ
แนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรม ฯลฯ 2) การ
วิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยวิธีการ
วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อแนวทางการพัฒนา
ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

สรุปผลการวิจัย

1. เมืองเถินเป็นเมืองเก่าแก่มียุบรวม
หลายร้อยปี เป็นเมืองบริวารของสุโขทัยศรีสั

นาลัย กำแพงเพชร ตาก ตามลำดับของยุค
สมัยที่กรุงสุโขทัยเป็นราชธานีประมาณ 700 ปี
ในอดีตกาล เมืองเถินนับเป็นเมือง
ประวัติศาสตร์เก่าแก่ที่น่าสนใจยิ่งเมืองหนึ่ง
ของอาณาจักรล้านนาที่เป็นเมืองด่านที่เป็นชุม
ทางคมนาคมที่มีความสำคัญมาแต่โบราณที่
เคยรุ่งเรืองมาก่อน โดยมีเวียงตั้งอยู่ในบริเวณ
ใกล้เคียง 3 แห่ง ที่บ่งบอกถึงความสำคัญของ
เมือง ซึ่งในเวียงเถินตั้งอยู่บริเวณศูนย์กลางวัด
เวียงปัจจุบันนี้ ซึ่งความเป็นเมืองเถินที่มีศิลปะ
วัฒนธรรมที่โดดเด่นมีพัฒนาการในช่วงพม่า
ขยายอำนาจเข้ามาปกครองหัวเมืองล้านนา ซึ่ง
วัดที่สำคัญในอำเภอเถินถูกสร้างในยุคนี้ เช่น
วัดเวียง วัดอุมลอง ฯลฯ และมีศิลปะแบบพม่า
ผสมกับศิลปะล้านนา นอกจากนี้ยังมี
หลักฐานทางประวัติศาสตร์การจากว่างเว้น
จากผู้ปกครองเมืองเถินด้วยเหตุของภัยของ
การศึกสงคราม ทำให้กลุ่มพระสงฆ์ได้เข้ามา
ดูแลและปกครองและเรียกว่า “สังฆะเถิน”
ต่อมาก็เพี้ยนเหลือเพียงคำว่า “เถิน” เท่านั้น



คติและความเชื่อเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพระชาติแห่งพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นพระโคตมราช ได้มาประสูติบริเวณที่ตั้งพระธาตุวัดเวียงปัจจุบัน และได้ประสูติลูกน้อยและพลัดพรากจากแม่โค โดยลูกเรียกหาแม่ว่า “อุลลอ-อุลลอ” จนเรียกกันต่อมาว่าอุมลองในระยะต่อมา ซึ่งภายหลังแม่โคพบลูกแล้วพากันไปหาหญ้ากินที่เนินทางทิศตะวันตกเฉียงใต้จนลูกโคโตขึ้นเรียกว่า “ม่อนจ้วนอน” ซึ่งปัจจุบันได้แก่วัดดอยป่าตาล ครั้นเมื่อพระองค์ได้ระลึกชาติแต่หนหลังจึงได้ตรัสสั่งไว้ให้สาวกนำเอาเกศาหรืออัฐิของพระองค์ไปบรรจุไว้ในวัดทั้ง 3 แห่ง โดยพระธาตุเล็บมือนาง บรรจุที่วัดอุมลอง พระธาตุกระดูกด้ามพร้า (กระดูกท่อนแขนใต้ศอก)



2.1 มิติทางด้านความเชื่อ โดยวัฒนธรรมล้านนามีความเชื่อเกี่ยวกับผีसागเทวดา การนับถือบรรพบุรุษและพิธีกรรม

บรรจุวัดเวียง และบรรจุที่วัดดอยป่าตาลชื่อพระธาตุลั่นไก ทำให้วัด 3 แห่งนี้เป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองของเมืองเถินที่เปรียบเสมือนเสาสามเสา (ก้อนหิน 3 ก้อนฝังโผล่ดินขึ้นมาประมาณ 1 คืบ สำหรับวางภาชนะใช้ก่อไฟหุงหาอาหาร) ที่ส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนเดินทางเข้าไปกราบไหว้ สักการบูชา และยึดถือเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

2. ความสัมพันธ์และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง เกิดจากความเชื่อทางศาสนา ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์ต่าง ๆ 5 มิติ ดังนี้

ทางด้านศาสนาที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์การอยู่ร่วม เป็นวิถีชีวิตท้องถิ่นดั้งเดิมที่เชื่อว่าเมืองเถินเป็นเมืองที่ถูกปกครองด้วยพระสงฆ์

เป็นเมืองหน้าด่านของอาณาจักรล้านนา และชาวพื้นเมืองสืบเชื้อสายมาจากชนเผ่าลัวะที่มีแนวทางการปฏิบัติตามหลักความเชื่อที่ถ่ายทอดเป็นประเพณีและแบบแผนในการปฏิบัติตามบรรพบุรุษล้านนา

2.2 มิติทางด้านประวัติศาสตร์ พื้นที่ล้านนาเกิดการต่อสู้ การสงคราม การโยกย้ายถิ่นฐานหรือการตกเป็นเหยื่อศึกของต่างชาติโดยอำเภอเถินเป็นเมืองหน้าด่านที่มีเชื้อสายลำปางหรือลาลำปางที่ผสมผสานกับชนพม่าทำให้เกิดความสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรมพม่าที่ปรากฏอยู่ โดยอำเภอเถินเคยเป็นพื้นที่ที่ว่างเว้นจากผู้ปกครองนครมาก่อนและอาศัยพระเถระที่มีบทบาทในฐานะเป็นผู้นำชุมชนในการปกครองที่เรียกต่อมาว่า สังฆะเถิน และเวลาต่อมาตามความเชื่อในท้องถิ่นได้เพี้ยนจนมาเป็น “เถิน”

2.3. มิติทางด้านพิธีกรรมและศาสนา กิจกรรมจนกลายเป็นประเพณีและวัฒนธรรมที่ทำสืบต่อกันมาจากวัด 3 แห่ง เช่น การสงฆ์พระธาตุที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ที่ยึดถือเป็นประเพณีท้องถิ่นที่อยู่ภายใต้ร่มเงาทางพระพุทธศาสนาทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2.4 มิติทางด้านศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม เป็นความสัมพันธ์ในมิติทางศิลปกรรมสะท้อนให้เห็นคุณค่าทางด้านความงามและความเจริญรุ่งเรือง มีศิลปะแบบล้านนากับศิลปะร่วมสมัย ที่เกิดจากความสัมพันธ์ทางการค้า การสงคราม และอิทธิพลทางด้านอาณาจักรใกล้เคียงที่แสดงอัตลักษณ์ความงามทางด้านศิลปกรรมของสกุลช่างลำปางที่

สมบูรณ์แบบ โดยเฉพาะซุ้มพระเจ้าของวัดเวียงที่มีความสมบูรณ์แบบเหมือนซุ้มพระเจ้าของวัดพระธาตุลำปางหลวง ตำบลเกาะคา จังหวัดลำปาง และมีความสัมพันธ์กันทั้งเชิงคติ ความเชื่อ ศาสนา พิธีกรรม และศิลปกรรมอันทรงคุณค่า

2.5 มิติทางด้านวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น อาณาจักรล้านนาเชื่อมโยงกับชาติพันธุ์ต่างๆ ที่เกิดจากความสัมพันธ์การทำสงคราม จนผสมผสานหล่อหลอมการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม และมีการกำหนดวัฒนธรรมประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติให้สอดคล้องกับภาษาและวัฒนธรรมในท้องถิ่นตนเองจนกลายเป็นอัตลักษณ์ที่บ่งบอกถึงชาติพันธุ์ ที่ทำให้ชุมชนมีความรักสามัคคี ลูกหลานเคารพผู้ใหญ่

3. แนวทางการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เกิดจากปัจจัยที่จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ได้แก่

3.1 การรักษาอัตลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ความโดดเด่นที่มีเอกลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความงดงามทางศิลปวัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมที่ดึงดูดใจให้เกิดการท่องเที่ยวและเป็นจุดเด่นที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

3.2 การสนับสนุนด้านงบประมาณ การประสานความร่วมมือในการวางแผนและปฏิบัติการให้เป็นรูปธรรม และเป็นการทำนุรักษาทุนทางสังคมที่ล้ำค่าให้คงอยู่ในท้องถิ่นด้วยการปรึกษาหารือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อจัดทำงบประมาณในการพัฒนา ปรับปรุงประชาสัมพันธ์ และเพิ่มประสิทธิภาพ

ประสิทธิผลการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น

3.3 การมีส่วนร่วม การอนุรักษ์ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีจะต้องมีการวางแผน และเตรียมความพร้อมร่วมกันระหว่างชุมชนและหน่วยงานองค์กรต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน ปลุกฝังค่านิยมในการสำนึกรักพื้นที่ถิ่นตนเอง และเป็นการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาเชิงท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดจากการระดมความเห็น การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

3.4 การจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้และสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียศิลป์เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพ พิธีกรรมต่าง ๆ และได้รับความรู้ มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์จะต้องให้ความรู้ ความสนุกสนาน และเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น

3.5 ผลิตภัณฑ์ OTOP ชุมชน การสร้างรายได้แก่ชุมชนโดยการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้าท้องถิ่น ทั้งผลิตภัณฑ์และบริการ เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนได้มีรายได้จากการท่องเที่ยวและเป็นการผลักดันให้เกิดการรักษาและหวงแหนโบราณสถานโบราณวัตถุได้เป็นอย่างดี

3.6 การประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพจะต้องเผยแพร่

ความรู้ ความงดงาม และอัตลักษณ์ที่เป็นทุนทางสังคมให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้และอยากจะเดินทางเข้ามาสัมผัสความงามทางวัฒนธรรมที่เป็นรากเหง้าแห่งมรดกทางภูมิปัญญาทั้งในมิติของประวัติศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรม และ ประเพณี โดยการประชาสัมพันธ์ควรมีรูปแบบที่หลากหลาย ทันสมัย ตอบรับความต้องการของผู้เสพสื่อมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “แนวทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง” สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อเป็นการสร้างจุดสนใจให้นักท่องเที่ยวให้เข้ามาสัมผัสทางด้านมรดกวัฒนธรรม ศิลปะ และกิจกรรมนันทนาการของชุมชนท้องถิ่น (พยอมธรรมบุตร, 2548) ที่มีหลักฐาน ความเป็นมา และอัตลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่น โดยเมืองเถินถือได้ว่าเป็นเมืองหน้าด่านในการเข้าสู่อาณาจักรล้านนาที่มีเรื่องราวความเป็นมามากมายที่ผสมผสานระหว่างประวัติศาสตร์ ความเชื่อ และวัฒนธรรมอันยาวนาน และเป็นพื้นที่ที่เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างกรุงเทพฯ อาทิตยครีส์สนาลัย กำแพงเพชร ตาก ฯลฯ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้กล่าวถึง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมุ่งการให้ความรู้ และความภาคภูมิใจที่มุ่งเน้นเสนอลักษณะ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และสถานที่ต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยเกี่ยวเนื่อง กับการเป็นอยู่ของสังคม เป็นการแสดงให้เห็น

เห็นถึงความสำคัญทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแสดง ออกเป็นวัฒนธรรมที่สืบสานให้แก่อนุชนรุ่น หลัง สอดคล้องกับ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2547) ที่ได้กล่าวถึงเป้าหมายการท่องเที่ยวว่า เป็นการการศึกษาประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรมผ่านการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อให้ ความรู้แก่ผู้อื่นและย้อนกลับมามองตนเอง อย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสิ่งต่าง ๆ ในโลก ที่มีความเกี่ยวโยงพึ่งพา ไม่สามารถแยกออก จากกันได้ ซึ่งเมืองเถินอาศัยคติ ความเชื่อ ทางด้านประวัติศาสตร์และศาสนา โดย ทางด้านประวัติศาสตร์เชื่อว่าเมืองเถินถูก ปกครองด้วยพระสงฆ์และเรียกว่า สังฆะเติน ต่อมาเพี้ยนเป็นเถินคำเดียวเท่านั้น ขณะที่ ความเชื่อทางด้านศาสนากล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างพุทธสถาน 3 แห่ง ได้แก่ วัดอุมลอง วัดเวียง และวัดดอยป่าตาล ในครั้ง เมื่อพระพุทธเจ้าเสวยพระชาติเป็นพระโคตมสุ ราช ได้กำเนิดบริเวณวัดเวียง และได้ประสูติ ลูกโคที่ปรากฏจากแม่ไปที่บริเวณวัดอุมลอง และลูกโคถูกเลี้ยงจนโตที่วัดดอยป่าตาล เป็น ต้น ตลอดถึงการบรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ ในพระธาตุทั้ง 3 แห่ง คือ พระธาตุเล็บมือนาง บรรจุที่วัดอุมลอง พระธาตุกระดูกด้ามพร้า (กระดูกท่อนแขนใต้ศอก) บรรจุวัดเวียง และ บรรจุที่วัดดอยป่าตาลชื่อพระธาตุลิ้นไก่ ทำให้ วัดทั้ง 3 แห่ง เปรียบเสมือนวัดคู่บ้านคู่เมืองเถิน จนถึงปัจจุบัน

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 ความสัมพันธ์ และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมเป็นการเชื่อมโยงความเชื่อใน ท้องถิ่นที่เกิดจากการเคารพ การบูชาใน ปรากฏการณ์ที่มนุษย์ไม่สามารถจะสัมผัสได้

เชื่อว่าเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต จนเกิดเป็นพิธีกรรมในการบวงสรวงสิ่งศักดิ์ ทั้งหลายตามวัฒนธรรมหรือเผ่าพันธุ์ที่ยึดถือ ปฏิบัติ โดยพื้นที่อำเภอเถินสืบเชื้อสายมาจาก ชนเผ่าลัวะที่มีหลักความเชื่อจะมุ่งเน้นสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ ภูตผี จนเกิดเป็นวัฒนธรรมที่สืบสาน จนเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับ นิรัตน์ กลิ่นจันทร์, ประยูร สุธะใจ และ พระ มหานภดล เตชธมโม (2553) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ ความสำคัญของศาสนสถานที่มีต่อการอนุรักษ์ การท่องเที่ยวของวัดที่เป็นแหล่งยึดเหนี่ยว ทางด้านจิตใจ แสดงถึงความศรัทธา แสดง ประวัติศาสตร์และบริบทความเชื่อ และ สะท้อนมิติทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เพราะอำเภอเถินเป็นพื้นที่ที่หน้าด่านแห่ง อาณาจักรล้านนาที่มีความสำคัญเชิงการค้า พาณิชยกรรมระหว่างหัวเมืองใกล้เคียง แต่ก็มี ความเชื่อเกี่ยวกับการบรรจุพระบรมสารีริกธาตุใน พระธาตุของวัดอุมลอง วัดเวียง และวัดดอย ป่าตาลที่คนในชุมชนให้ความเชื่อและศรัทธา จนเป็นพิธีกรรมการสงฆ์นำพระธาตุที่ยึดธรรม เนียมปฏิบัติกันเป็นประจำทุกปี ความสัมพันธ์ ทางด้านประวัติศาสตร์ได้สะท้อนให้เห็นถึง ความเจริญรุ่งเรืองอย่างมากมาผ่านความ งดงามทางด้านศิลปกรรมต่าง ๆ โดยพื้นที่ อำเภอเถินจะมี ศิลปกรรมที่โดดเด่นที่ ผสมผสานระหว่างพม่า จีน อินเดีย และ ล้านนา โดยความงดงามเกิดจากอิทธิพล ทางด้านศิลปกรรม ความเป็นชาติพันธุ์ ผสมผสานระหว่าง ลาวลำปางและพม่า และ ประวัติการอพยพชนชั้นจากพื้นที่อื่น ๆ จน เกิดศิลปกรรมที่หลากหลายและเป็นอัตลักษณ์ เฉพาะในอำเภอเถิน จนเกิดการหล่อหลอม เป็นวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นที่แฝงไป

ด้วยความสามัคคี การสงเคราะห์ เกื้อกูล การอาศัยซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับ อติพงศ์ พิรุณ (2553) ที่ได้กล่าวถึงความเชื่อทางด้านพิธีกรรมที่เป็นอัตลักษณ์แห่งชุมชนที่ช่วยให้ชุมชนได้เกิดความสุข สร้างความสามัคคี และเป็นการสร้างอัตลักษณ์แห่งวัฒนธรรมจากประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นจนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 แนวทางการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมควรเริ่มจากการปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รักษาอัตลักษณ์ ความงดงามทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์ ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรมและมรดกทางสังคมเพื่อให้เกิดเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับ สมจันทร์ ศรีปรัชยานนท์, จีระศักดิ์ ปันลำ และอาภากร ปัญโญ (2560) ที่ศึกษาการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของวัดและชุมชนในล้านนา โดยวัดและชุมชนจะต้องพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม รู้จักการบริหารจัดการที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรม จารีต ขนบธรรมเนียมและประเพณี เพื่อให้ชุมชนรู้จักคุณค่าและอนุรักษ์ทรัพยากรทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม ศิลปะวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และจะต้องมีการร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ เพื่อร่วมกันดำเนินงาน และการบริหาร การจัดการทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น (จิระนันท์ ชัยรัตนคำโรจน์ และ พงษ์สรณ์ วรภัทร์ธระกุล, 2564) ทั้งพื้นที่ ภายในสถานแหล่งท่องเที่ยว การเดินทาง ความปลอดภัย และ

การมีส่วนร่วมของกลุ่มแกนนำ ได้แก่ พระสังฆาธิการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภาวัฒนธรรมอำเภอเถิน และภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับ เกษราพร ทิราวงศ์ และ อำนวยพร ไใหญ่ยิ่ง (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพชุมชนบ้านแม่แรม ตำบลเตาปูน อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ที่จะต้องมีการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น กิจกรรมชมวิถีชีวิตด้านเกษตรกรรม กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ กิจกรรมด้านการมีส่วนร่วมหรือกิจกรรมการรวมกลุ่มในชุมชน โดยการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกกระบวนการ ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นฐานเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งจะเป็นการช่วยส่งเสริมให้เกิดการสร้างรายได้แก่ชุมชน โดยการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้าท้องถิ่นหรือสินค้า OTOP ชุมชน และที่สำคัญจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้เห็นเป็นรูปธรรมผ่านสื่อมีเดีย เพื่อถ่ายทอดความงดงามและอัตลักษณ์ของอำเภอเถินให้แก่นักท่องเที่ยวได้เกิดความอยากที่จะเดินทางมาสัมผัสและหาประสบการณ์ที่แปลกใหม่จากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น

แนวทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจำเป็นจะต้องเตรียมความพร้อมและความร่วมมืออยู่ 2 ส่วน ได้แก่ 1) วัดและชุมชน จะต้องมีการตระหนักคุณค่า เกิดความหึงเห่นในประวัติศาสตร์ เรื่องราว ศิลปกรรมของตนเอง และ 2) การมีส่วนร่วม โดยชุมชน หน่วยงาน องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องช่วยกันพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับ

รู้อัตลักษณ์ วิถีความเป็นอยู่ และเรื่องราวต่างๆ ที่สร้างความเป็นเอกลักษณ์ผ่านสื่อมีเดียกระตุ้นให้ผู้สนใจเดินทางเข้ามาสัมผัสและเรียนรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ชมความงดงามทางด้านศิลปกรรม และเปิดโลกทัศน์ที่แปลกใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

ทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง มีแนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว ดังภาพด้านล่างนี้



ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

1. วัดและชุมชน ความพร้อมของวัดและชุมชนในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมบนทุนทางสังคมที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นและเป็นแบบอย่างที่ยึดถือปฏิบัติกันมาอย่างยาวนาน โดยวัดและชุมชนจะต้องตระหนักถึงปัจจัยที่จะส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยว ได้แก่ *สร้างคุณค่า* ตระหนักคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ความเชื่อ พิธีกรรม ศิลปกรรม *การอนุรักษ์* ต้องฟื้นฟู รักษา อนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์และความงดงามทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ขึ้น *ความร่วมมือ* การแสดงถึงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน

2. หน่วยงาน/ภาคี การมีส่วนร่วมของวัดและชุมชนจะต้องได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงาน องค์กร และภาคี เพื่อสนับสนุนปัจจัยต่างๆ ได้แก่ *งบประมาณ* การวางแผนเกี่ยวกับงบประมาณในการผลักดัน ส่งเสริมปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาวัดและชุมชนในการฟื้นฟู ดูแล รักษาคุณค่าทางด้านศิลปะวัฒนธรรม ประเพณี *กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์* การสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยวให้เกิดความรู้สึกที่ดีและเต็มใจที่จะกลับมาเยี่ยมชมวัดและชุมชนอีกครั้ง และ *การประชาสัมพันธ์* การให้ข้อมูล ข่าวสารสารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างคุณค่าและเรื่องราวที่ชวนให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว โดยการประชาสัมพันธ์ในยุคปัจจุบันจะต้องผ่านสื่อมีเดียต่างๆ ที่

หลากหลาย เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อภาพและเสียง สื่อวีดิทัศน์ ฯลฯ เพื่อกระตุ้นนักท่องเที่ยวให้เกิดความอยากที่จะเดินทางเข้ามาสัมผัสความงดงาม เรียนรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และสัมผัสกับวิถีชีวิตของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ/เอกชนในการสร้างกิจกรรมปลูกจิตสำนึกชุมชนได้เรียนรู้และเข้าใจประวัติศาสตร์ของอำเภอเถิน จังหวัดลำปางได้อย่างแท้จริง

1.2 ส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง เพื่อให้ชุมชนได้ตระหนักถึงคุณค่าทาง

มรดกท้องถิ่นที่เกิดจากการสร้างสรรค์ในอดีตได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

1.3 ควรมีการจัดตั้งกลุ่มกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และเข้าใจถึงอัตลักษณ์ในท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ควรศึกษาการขับเคลื่อนกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ยั่งยืน เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกชุมชนได้ตระหนักในคุณค่าของทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการและทิศทางการกำหนดเป้าหมายของชุมชนเข้มแข็งด้วยการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในอำเภอเถิน จังหวัดลำปางได้อย่างแท้จริง

แหล่งอ้างอิง

- เกษราพร ทิราวงศ์ และ อำนวยพร ไชยยิ่ง. (2552). *การพัฒนาศักยภาพชุมชนบ้านแม่แรม ตำบลเตาปูน อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน*(รายงานผลการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- จิระนันท์ ชัยรัตนคำโรจน์ และ พกัสสรณ์ วรภัทร์ธีระกุล. (2564). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแนวคิด เศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ยั่งยืนในจังหวัดน่าน. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6 (11), 259-276.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2547). *ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชูเกียรติ นพเกตุ. (2542). *การท่องเที่ยวโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน...จุดเริ่มต้นของการพัฒนาอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ธิตินงค์ พิรุณ. (2553). *ปราสาทพนมรุ้ง : แนวทางการอนุรักษ์พิธีกรรมทางศาสนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

- นิลรัตน์ กลิ่นจันทร์, ประยูร สุยะใจ และ พระมหานภดล เตชธมโม. (2553). *ศึกษาศาสนสถานที่สำคัญต่อการอนุรักษ์การท่องเที่ยวของวัดในกรุงเทพมหานคร* (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- พยอม ธรรมบุตร. (2548). *หลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมจันทร์ ศรีปรัชยานนท์, จีระศักดิ์ ปันลำ และ อาภากร ปัญโญ. (2560). *การพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของวัดและชุมชนในลำนานา* (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุทธิตี ชิดชอบ. (2548). *ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวในเกาะช้าง จังหวัดตราด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).